

STAFFANSTORPS KOMMUN
kommunen@staffanstorp.se

2023-02-23

1 (22)

Dnr- SI 2022:7268

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Hjärupslundsskolan i Staffanstorps kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på *Hjärupslundsskolan* avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid *Hjärupslundsskolan* i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ytterligare utveckla skolans arbete med jämställdhet så att det svarar mot de behov som finns på skolan. I detta ingår att rektorn behöver säkerställa att alla elever ges samma förutsättningar oberoende könstillhörighet.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver under ledning av rektorn utveckla arbetet med att göra eleverna delaktiga i undervisningen.
- Lärarna behöver under ledning av rektorn arbeta för att stärka elevernas motivation.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla det skolgemensamma arbetet kring studiero och förstärka elevernas delaktighet i detta.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver se till att alla lärare ges tillräckliga förutsättningar för att kvalitetssäkra omdömen och betyg.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **23 augusti 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:7268) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn på Hjärupslundsskolan leder och styr i flera delar skolans utveckling.

Den sammanfattade motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn leder arbetet med att följa upp och analysera skolenhetens resultat avseende kunskaper och värden. Analysen ligger sedan till grund för utvecklingsåtgärder och resursomfördelning. Vidare visar granskningen att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet och ger lärarna goda organisatoriska förutsättningar för samverkan och kollegialt lärande. Rektorn leder också ett visst jämställdhetsarbete, vilket dock inte på ett tydligt sätt adresserar de problem med pojkars motivation och kunskapsresultat som skolan har identifierat.

Analys och uppföljning

Granskningen visar att rektorn skapar en god grund för utveckling av undervisningen genom en regelbunden uppföljning av kunskapsresultat och av hur värdegrundsarbetet integreras i undervisningen. Av intervjuer med rektorn och personal framgår att betygen i samtliga ämnen följs upp och analyseras vid läsårsslut av rektorn samt av ledningsgruppen och i arbetslagen. Uppföljningen och analysen omfattar även skillnader mellan lärare, ämnen, klasser och elevgrupper, också med avseende på kön. Vid läsårsslut genomför skolledningen därutöver intervjuer med representanter från klasserna för att ta reda på hur eleverna upplever undervisningen och den sociala situationen på skolan. Rektorn följer också upp kunskapsresultaten på individ- och gruppnivå genom bland annat den information som lyfts vid ledningsgruppens veckomöten, vid elevhälsoteamets möten och genom medarbetarsamtal. Sammantagna ligger dessa olika underlag sedan till grund för hur resurser och personal fördelas mellan klasserna. Vidare visar intervjuer med rektorn och elevhälsan att skolans värdegrundsarbete följs upp genom uppföljning, utvärdering och revidering av likabehandlingsplanen och i samarbete med elevhälsan. Rektorn berättar att hen säkerställer att värdegrundsarbetet integreras i

undervisningen genom täta klassrumsbesök, även om lärare och representanter från elevhälsan säger att rektorns klassrumsbesök inte sker lika ofta. Både inkommen dokumentation och samtliga intervjuer med skolans personal visar att rektorns uppföljning och analys av verksamheten ligger till grund för initierade insatser och utvecklingsområden. Bland annat har rektorn lett en omorganisering av undervisningen i svenska som andraspråk, vilken omfattar en förberedelseklass för helt nyanlända elever, som ett led i att stärka kunskapsresultaten bland elever med svenska som andraspråk. I syfte att förbättra alla elevers läsförståelse och höja kunskapsresultaten i svenska har skolan även infört särskilda läspass.

Ledning och organisation

Granskningen visar att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet genom att bland annat skapa goda förutsättningar för samverkan och se till att det kollegiala lärandet ger avtryck i undervisningen. I intervjuer med rektorn och skolans personal framkommer att lärarna har tid till samverkan vid ämnes- och arbetslagsmöten och att skolledningen tillsammans med förstelärarna håller på att utveckla arbetsformer för ett ökat samarbete både inom och mellan ämnesgrupper. Därutöver har lärarna en timme avsatt varje vecka till så kallade behovsmöten. I lärarintervjuerna framkommer dock att lärarna har olika upplevelser av huruvida de hinner ägna denna timme till samverkan. Vidare visar granskningen att rektorn har skapat förutsättningar för kollegialt lärande både genom att ämneslagen samarbetar kring gemensamma teman i undervisningen och genom att skapa möjligheter för lärare som har gått externa fortbildningskurser att förmedla de nya kunskaperna i ämneslagen. Lärarna har också deltagit vid centrala ämnesträffar om den nya läroplanen. Det kollegiala lärandet tas tillbaka till klassrummen. Detta sker dels genom att lärarna gör klassrumsbesök hos varandra, dels genom att enskilda lärares kompetensutveckling tas tillvara i arbetslagen. Exempelvis gick en lärare en kurs via ett museum vilket lärarna i samhällsorienterade ämnen sedan drog nytta av när de tillsammans utformade nästa arbetsområde. Rektorn stämmer av att det kollegiala lärandet ger avtryck i undervisningen genom medarbetarsamtal och genom att vara delaktig i de diskussioner som förs på skolan, också bland elever. Av intervjuer med rektorn och skolans personal framgår att det på skolan finns ett gemensamt förhållningssätt och gemensamma rutiner som lärarna upplever som tydliga. Vid rektorsintervjun framkommer också att obehöriga lärare får en ordentlig introduktion och därefter stöd av ämneskollegor och aktuellt arbetslag.

Strategiskt jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorns analys ger en nyanserad bild av och förklaringar till könsskillnaderna i skolans kunskapsresultat. Av inkommen dokumentation samt

intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsa framgår att rektorns uppföljning av kunskapsresultaten visar att pojkar generellt har lägre betyg och att skillnaderna mellan resultat på nationella prov och slutbetyget är större för gruppen pojkar än för gruppen flickor. Rektorn har initierat en diskussion tillsammans med lärarna för att synliggöra skillnaderna mellan ämnen och lärare och identifiera möjliga förklaringar till dessa skillnader. I intervjuerna återkommer både lärare, elevhälsa och rektorn till pojkarnas bristande motivation som en förklaring till resultatskillnaderna, vilken de sin tur kopplar samman med pojkarnas lägre mognadsgrad. Lärare beskriver också att pojkar inte har lika höga ambitioner och till exempel oftare nöjer sig med ett lägre betyg än vad flickor gör. Av elevintervjuerna framgår samtidigt att vissa elever anser att lärare generaliserar utifrån kön på ett sätt som missgynnar pojkar, medan andra elever anser att det finns lärare som missgynnar flickor. Elevhälsan berättar även att skolans trivselenkät har visat att eleverna upplever att lärarnas tillsägelser skiljer sig åt beroende på elevernas kön.

Vidare visar granskningen att rektorn leder ett visst främjande arbete kring jämställdhet, men att detta inte inbegriper insatser för att utjämna de identifierade könsskillnaderna i kunskapsresultat. I vissa ämnen har lärare försökt anpassa undervisningsmaterialet för att fånga pojkarnas intresse. Även eleverna berättar vid intervjun att de har noterat att vissa läromedel verkar vara valda för att tilltala pojkar respektive flickor, vilket några elever uppfattar som könsstereotyp. Rektorn förklarar visserligen att skolans arbete med en tydlig lektionsstruktur också syftar till att höja pojkars resultat, och lärare beskriver hur de försöker formulera mål och förväntningar på ett sätt som de tror är lättare för pojkar att ta till sig. Däremot har rektorn inte initierat några skolgemensamma insatser kring undervisningen som särskilt riktar in sig på att höja pojkars resultat. Istället kommer skolans jämställdhetsarbete framförallt till uttryck genom socialpedagogens regelbundna samlingstid med eleverna, vilken ligger utanför timplanen. Av intervjuer med rektorn och representanter för elevhälsan framkommer att samlingstiden inte alltid explicit behandlar jämställdhet, men däremot relaterade frågor om bland annat relationer, samtycke, attityder, självbild och vikten av att kunna vara sig själv. Eleverna ger en liknande bild av samlingstiden, men kan inte ge några exempel på när de har diskuterat frågor som berör jämställdhet i undervisningen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ytterligare utveckla skolans arbete med jämställdhet så att det svarar mot de behov som finns på skolan. I detta ingår att rektorn behöver

säkerställa att alla elever ges samma förutsättningar oberoende könstillhörighet.

Granskning visar att rektorn i sin uppföljning har kartlagt de skillnader i kunskapsresultat som finns mellan gruppen pojkar och gruppen flickor och i sin analys funnit att pojkars lägre motivationsgrad är en bidragande orsak till gruppens lägre kunskapsresultat. Även om skolan har vidtagit vissa utvecklingsåtgärder som berör jämställdhet så svarar dessa åtgärder inte tydligt mot det identifierade behovet av att höja pojkarnas kunskapsresultat och motivation att lära.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans, samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen, med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Vidare framgår av läroplanen att alla som arbetar i skolan i det vardagliga arbetet ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Rektorn har också enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv.¹

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar ett arbete med jämställdhet som är långsiktigt och systematiskt och som syftar till att alla elever ges samma förutsättningar oavsett könstillhörighet. Skolinspektionen vill peka på vikten av att jämställdhetsarbetet inte begränsas till uppföljning och analys av kunskapsresultat. På samma sätt som skolan i dagsläget analyserar kunskapsresultat utifrån ett könsperspektiv, bör även utbildningens organisering, innehåll och arbetsformer systematiskt och löpande följas upp på ett sådant sätt att könsmonster kan uppmärksammas. Detta omfattar att följa upp att lärare på ett medvetet sätt speglar jämställda värderingar i sin ämnesdidaktik, men också att arbeta kollegialt för att synliggöra de mönster och normer kopplat till kön som genomsyrar förförståelsen hos lärare och personal och att öka deras kunskap om jämställdhet. En kollegial diskussion kan sedan ligga till grund för utformningen av gemensamma strategier för hur jämställdhet kan tas upp i undervisningen, men är också avgörande för ett

¹ Förordningen (SKOLF 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmen (Lgr 22), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning; 2.1 Normer och värden, samt 2.8 Rektorns ansvar.

kontinuerligt arbete kring ett jämställt bemötande av skolans elever. Ytterligare vägledning kring hur ett sådant arbete kan organiseras finns i Skolverkets stödmaterial om att leda jämställdhetsarbete.² Sammantaget handlar arbetet om att skapa en medvetenhet bland både personal och elever om hur flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan samt att utarbeta och kontinuerligt uppdatera strategier för hur traditionella könsmonster kan motverkas.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionens bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att undervisningen på Hjärlundsskolan till övervägande del är strukturerad, målfokuserad och omfattar ett aktivt lärarstöd. Lärare anpassar undervisningen till aktuell elevgrupp och eleverna får arbeta med uppgifter på flera nivåer. Granskningen visar att undervisningen stärker elevernas självförtroende och innehåller en viss variation, som dock skiljer sig åt mellan olika lektioner, ämnen och lärare. Vidare har lärarna till övervägande del höga förväntningar på eleverna, medan ansvaret för att motivera sig till skolarbetet ofta läggs på eleverna själva. Även om eleverna ges möjlighet att reflektera kring frågor utan givna svar och över sitt eget lärande, görs de sällan delaktiga i undervisningens planering och utvärdering.

Struktur, aktivt lärarstöd, stimulans och variation

Granskningen visar att undervisningen på Hjärlundsskolan till övervägande del är strukturerad, målfokuserad och att undervisningens syfte ofta görs tydligt för eleverna. Det framkommer vid elev- och lärarintervjuer att lektionernas mål och syfte finns tillgängligt för eleverna i ett digitalt presentationsverktyg och att flera lärare går igenom mål och syfte på sina lektioner, framförallt i samband med planeringen inför ett nytt arbetsområde. I intervjuerna beskriver lärare ett gemensamt upplägg kring

² Skolverket (2022). Leda jämställdhetsarbete (<https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/leda-personal/leda-jamstalldhetsarbete>).

lektionsstrukturen som innebär att eleverna står upp vid bänkarna vid lektionernas start och avslutning. I flera klassrum omfattar det här upplägget också att läraren presenterar arbetsgången vid lektionens början. Rektorn beskriver detta arbetssätt som välfungerande eftersom det sätter tydliga ramar för lektionerna och bidrar till arbetsron. Eleverna berättar att många lärare har en tydlig lektionsstruktur men att hur tydligt det är beror på lärarna.

Vidare omfattar undervisningen på Hjärupslundsskolan ett aktivt lärarstöd. Elever berättar vid intervjuerna att de tycker att lärarna är bra på att hjälpa dem, men att de ibland blir hjälpta i fel ordning. I de fallen uppskattar eleverna när lärarna använder en "hjälplista" för att avgöra vem som står på tur att få hjälp. Lärare beskriver att de ser till att eleverna kommer igång med sitt arbete genom att röra sig i klassrummet, ställa frågor till eleverna och ge en extra genomgång till de elever som ofta har svårt att komma igång med arbetet. Även rektorn säger att lärarnas förmåga att ge aktivt lärarstöd är mycket god. Elever säger att de tycker det är bra att lärarna inte berättar hela svaret utan hjälper dem genom att ställa följdfrågor eller genom att be eleverna läsa frågan en gång till. Någon lärare lyfter att det är viktigt att uppmuntra eleverna i ämnen som de upplever som svåra och att hjälpa dem när de kör fast. Vid samtliga observerade lektioner rör sig läraren runt i klassrummet och blir på så sätt tillgänglig för eleverna när de arbetar och hjälper dem genom att förklara och resonera kring uppgiften.

Däremot visar granskningen att även om undervisningen innehåller en viss variation mellan uppgifter och aktiviteter skiljer det sig åt mellan olika lektioner, ämnen och lärare. Av elevintervjuer och lektionsobservationer framgår att undervisningen i vissa ämnen och med vissa lärare har en god variation medan den i andra fall är mer enformig. Vid lärarintervjuerna framkommer att vissa lärare föredrar ett konventionellt lektionsupplägg även om det blir mindre varierat eftersom ett sådant upplägg gör det tydligt för eleverna vad som förväntas av dem. Några lärare säger också att de inte tror att eleverna förväntar sig att undervisningen ska vara varierad. I Skolenkäten från vårterminen 2022 skattar eleverna på Hjärupslundsskolan undervisningens variation lägre än motsvarande värde för riket.³ Lärare förklarar detta med att pandemin gjorde att deras ämnesövergripande arbete till viss del avstannade och att detta kan ha påverkat variationen negativt. Rektorn förklarar vid intervjun att en del av skolans grundarbetssätt handlar om att läraren leder arbetet och eleven lyssnar. Rektorn är medveten om att eleverna därför kan uppleva vissa lärares lektioner som likartade, men håller inte med om att undervisningen skulle sakna

³ Årskurs 8 svar om variation har värde 3,8 jämfört med rikets genomsnitt 4,8.

variation. Elever ger exempel på hur några lärare varierar undervisningen genom att använda sig av lärspele och filmer, samt att de i vissa ämnen har kunnat påverka undervisningen i riktning mot mer variation när de upplevt den som enformig. Även lärare ger enstaka exempel på hur de gör för att skapa variation, såsom att olika lektioner kan fokusera på olika betygskriterier, att laborationer kan ses som en typ av variation och att undervisningen växlar mellan genomgångar, gruppdiskussioner och arbete i par. Lärarna berättar också att det är lättare att variera lektionerna i ämnen där man träffar eleverna flera gånger i veckan.

Förväntningar, motivation och anpassningar

Granskningen visar att undervisningen är anpassad så att den stimulerar och utmanar eleverna där de befinner sig i sin kunskapsutveckling. I intervjuer med elever och lärare framkommer att det i flera ämnen finns uppgifter på olika nivåer och av olika svårighetsgrad. Elever som behöver arbeta på en lägre nivå får möjlighet till det, medan elever som snabbt blir klara erbjuds olika typer av fördjupande uppgifter. Rektorn förklarar att lärare tar hjälp av varandra för att utmana de elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Några elever lyfter dock vid intervjun att de också förväntas ta ett eget ansvar för att komma vidare när de snabbt blir klara med en uppgift.

Vidare visar granskningen att undervisningen stärker elevernas självförtroende och att lärarna till övervägande del har höga förväntningar på eleverna, men att undervisningen inte alltid är motiverande. Intervjuer med både lärare, rektorn och elever visar att undervisningen stärker elevernas självförtroende. Lärare säger att en viktig del i detta är att skapa ett tillåtande klimat i klassrummet genom att till exempel inte jämföra eleverna med varandra och etablera att det är okej att inte kunna rätt svar. Vidare framgår av intervjuer med rektorn och skolans personal att lärarna har höga förväntningar på elevernas förmåga att prestera i skolarbetet, men att lärarnas förväntningar ibland utgår från antaganden om vad de tror att eleverna tycker och vill. Som beskrivs i andra delar av beslutet säger lärare exempelvis att de inte tror att pojkar har lika höga ambitioner som flickor, att eleverna inte förväntar sig att undervisningen ska vara varierad och att eleverna inte är intresserade av att delta i planeringen av undervisningen. Därutöver visar granskningen att ansvaret för att motivera sig till skolarbetet ofta läggs på eleverna själva. Av elevintervjuerna framgår att elever bara tycker att vissa lärare uppmuntrar och motiverar dem i skolarbetet, medan de upplever andra lärares bemötande som humörstyrkt och oförutsägbart. Elever återkommer även under intervjuerna till det egna ansvaret för att lära sig det de ska och för att anstränga sig när de tycker att något är tråkigt. Det framgår av intervjuer med lärare, rektor och elever att även om vissa lärare använder exempelvis

lärspel och kopplar undervisningen till aktuella eller vardagsnära frågor, läggs ett stort ansvar för att motivera sig på eleverna själva.

Reflektion och delaktighet

Granskningen visar att eleverna erbjuds tillfällen att reflektera kring öppna frågor och över sitt eget lärande. Lärarna berättar att de låter eleverna resonera kring frågor som inte har några givna svar, till exempel när de diskuterar att fenomen kan tolkas på olika sätt eller att ett problem kan ha olika lösningar. Vid intervjuerna förknippar elever öppna frågor främst med de samhällsorienterande ämnena, men nämner också att de i matematik, engelska och svenska ibland gör övningsuppgifter som saknar rätt och fel svar. Vid elevintervjuerna är det främst eleverna i årskurs 9 som kan ge exempel på att de får reflektera över sitt lärande. De yngre eleverna nämner att de har pratat om studieteknik och berättar att de i ett ämne arbetar med en loggbok, men förklarar att det är den enskilde elevens ansvar att utveckla sitt lärande. Av lärarintervjuerna framgår att elever i årskurs 7 ännu inte har fått reflektera kring sitt lärande på ett systematiskt sätt, men att de kommer att få göra en självvärdering i slutet på terminen. Rektorn säger att vissa lärare arbetar mer medvetet med metoder som utvecklar elevernas självreflektion, varför de har bjudits in att berätta för kollegiet om hur de gör.

Vidare framgår det av granskningen att lärarna bara vid enstaka tillfällen gör eleverna delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen. I elevintervjuerna framkommer att flera elever upplever att lärarna inte är intresserade av vad de tycker om undervisningen. Lärare beskriver i intervjuerna att vissa av dem utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna efter varje arbetsområde med olika metoder, medan andra lärare säger att de främst utvärderar undervisningen vid terminens slut. Någon lärare nämner att utvärderingarna också ställer frågor kring hur eleverna själva kan bidra till undervisningen, vilket även eleverna lyfter vid den ena intervjun. Rektorn beskriver det som att lärarna är bättre på att göra eleverna delaktiga i undervisningens utvärdering än i dess planering och förklarar att detta delvis beror på att utrymmet för elevernas delaktighet i planeringen kringskärs av läroplanens betoning av det centrala innehållet. Några elever berättar att även om de kan säga vad de tycker så har lärarna redan en färdig planering för arbetsområdet. Av lärarintervjuerna framgår att lärare inte tror att elever är villiga att göra den extra ansträngning som krävs för att vara med och planera undervisningen utan att eleverna tycker det är mer bekvämt när läraren bestämmer. Lärare säger att eleverna visserligen kan få komma med synpunkter då de presenterar terminsplaneringen, men att det är läraren som har det övergripande ansvaret och kunnandet. Vid intervjuerna

kan elever bara komma på redovisningsformer som konkreta exempel på när de har fått vara med och påverka undervisningens planering.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver under ledning av rektorn utveckla arbetet med att göra eleverna delaktiga i undervisningen.
- Lärarna behöver under ledning av rektorn arbeta för att stärka elevernas motivation.

Granskningen visar att eleverna bara vid enstaka tillfällen görs delaktiga i undervisningens planering och utvärdering. Det förekommer visserligen att eleverna får göra utvärderingar efter ett arbetsområde eller vid terminsslut och ge förslag på redovisningsformer. Däremot får eleverna inte löpande utvärdera undervisningen och de upplever inte att deras synpunkter tas till vara. Vad gäller elevernas motivation visar granskningen att ansvaret i hög grad läggs på eleverna själva.

I 4 kap. 9 § i skollagen anges att barn och elever ska ges inflytande över utbildningen och fortlöpande stimuleras till att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla den. Även läroplanen betonar vikten av elevers inflytande över utbildningen och anger att alla lärare ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Lärarna ska också planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna. Vidare anger 3 kap. 2 § i skollagen att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Läroplanen lyfter fram att lärare ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära. Eleven ska uppleva att hens kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.⁴

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna vid Hjärlundsskolan med stöd av rektorn utvecklar varierade metoder för regelbunden planering och utvärdering av undervisningen tillsammans med eleverna. Vidare rekommenderar Skolinspektionen att lärare och rektorn utvecklar sitt arbete med att stärka elevernas motivation att

⁴ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmen (Lgr 22), 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

lära. Skolinspektionen har i en tidigare kartläggning sett att en tydlig lektionsstruktur kan främja delaktighet om den syftar till att skapa tillgänglighet för att eleverna ska kunna vara aktiva i gemenskap med andra. Om den tydliga lektionsstrukturen däremot främst genomförs för att skapa ordning och studiero, visar granskningen att elevernas förutsättningar för delaktighet också delvis inskränks.⁵ Eftersom både struktur och variation har befunnits vara centrala för att eleverna ska behålla sin motivation till att lära, kan en framkomlig väg för Hjärupslundsskolan vara att utveckla det existerande arbetet kring lektionernas struktur till att också omfatta metoder för att öka elevernas delaktighet och för att variera undervisningen. Variationen bör omfatta hur undervisningsmaterial presenteras, vad som lärs, hur eleven bearbetar materialet och hur eleven kan visa sitt lärande. Skolinspektionens tidigare kartläggning visar att lärare som arbetar framgångsrikt med att stärka elevers inflytande först introducerar för eleverna vad de ska lära sig med utgångspunkt i kursplanen och sedan tillsammans med eleverna utformar hur detta ska gå till. Detta arbetssätt öppnar också upp för att låta eleverna löpande utvärdera den egna undervisningen både avseende innehåll och genomförande.⁶ För att åstadkomma detta är det viktigt att förankra en gemensam förståelse i hela kollegiet av vad delaktighet innebär, vilket exempelvis kan ske genom att rektorn skapar forum för kollegiala samtal. Liknande forum kan även ägnas åt frågor som rör motivation och variation.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn och skolans personal har ett gemensamt förhållningssätt och ett aktivt och medvetet arbete kring trygghet. På Hjärupslundsskolan finns också ett visst gemensamt arbete för att stärka studieron, men det saknas en samsyn kring vad

⁵ Skolinspektionen (2018) *Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen*, Tematisk kvalitetsgranskning, Stockholm: Skolinspektionen, s 6, 26, 50.

⁶ Skolinspektionen (2018), s 7.

studiero är och eleverna görs enbart i vissa avseenden delaktiga i arbetet med studiero.

Trygghet

Granskningen visar att rektorn och personalen på Hjärupslundsskolan har ett gemensamt förhållningssätt och ett aktivt och medvetet arbete kring trygghet. Elevernas upplevelse av tryggheten kartläggs genom enkäter. Dessa kartläggningar analyseras på elevhälsoteamets möten och resultatet ligger sedan till grund för skolans främjande arbete. Exempelvis framkommer det vid intervjun med elevhälsan att skolan fick lägre svarsvärden i trygghetsenkäten under föregående läsår, tillsammans med att lärarna upplevde att ökat spring i korridorerna störde arbetsron. Detta ledde till att skolan ökade vuxennärvaron i korridorerna och införde trivselaktiviteter och övervakningskameror. Rektorn berättar vid intervjun att skolledningen upplever att den samlade effekten av dessa åtgärder är god. Eleverna berättar att de visserligen är nöjda med den ökade vuxennärvaron, men att de först upplevde det som obehagligt när övervakningskamerorna sattes upp, eftersom de inte förstod varför. Av intervjuer med elever, personal och rektorn samt av inkommen dokumentation framgår att lärare alltid är närvarande i skolans miljöer för att skapa trygghet för eleverna, och eleverna säger att de överlag upplever skolan som trygg. Vidare framkommer att skolan i det åtgärdande trygghetsarbetet använder sig av en gemensam struktur, vilken beskrivs av rektorn och övrig personal och bland annat inkluderar en åtgärdstrappa.

Studiero

Granskningen visar att skolan har ett visst gemensamt arbete kring studiero men att det saknas en samsyn kring vad studiero är och att eleverna bara i vissa avseenden görs delaktiga i arbetet med studiero. Vid intervjuerna berättar visserligen lärare att den gemensamma lektionsstrukturen, där lektionerna inleds och avslutas med att eleverna står bakom bänkarna, bidrar till att skapa studiero. Däremot framgår av intervjuer med lärare och elevhälsa att de diskussioner som förs kring studiero framförallt sker inom arbetslagen och att samtalen hittills inte resulterat i något skolövergripande arbete kring studiero som går utöver lektionernas struktur. Vid en av lärarintervjuerna säger lärare att det inte riktigt finns någon samsyn i kollegiet kring vad studiero är. Av elevintervjuerna framgår att studieron beror på vilken lärare som undervisar och att olika lärare har olika regler kring studiero, vilket eleverna upplever som problematiskt och förvirrande. Vidare berättar elever hur vissa lärare ibland blir arga och skriker och att det som elev handlar om att lära sig hur mycket stök enskilda lärare tolererar. Det framkommer också att skolans personal i vissa fall har en annan syn på studiero än skolans elever. Exempelvis berättar lärarna vid intervjun att de

själva upplever studieron på skolan som god men att eleverna i enkäter skattar studieron sämre än vad elever på andra skolor gör. Lärarna förklarar detta med att det på skolan finns många elever som vill prestera bra i skolarbetet. Vidare förklarar lärarna att arbetet med att skapa och upprätthålla studiero kräver olika slags anpassningar för olika grupper och att det hänger samman med att lägga undervisningen på en nivå som fungerar utifrån aktuell elevgrupp. Rektorn säger att arbetsro definieras på olika sätt i olika klassrum och av olika lärare och att arbetslagen har diskuterat och problematiserat detta, men att rektorn inte uppfattar att det skulle finnas behov av att ändra på ett fungerande arbetssätt bara för att göra det mer lika i alla klassrum. Rektorn säger att utgångspunkten är att studieron på skolan är och ska vara god, att det har förekommit gemensamma insatser när studieron har brustit i någon klass eller i något ämne, men att det främjande arbetet framförallt sker på klassnivå.

Vidare visar granskningen att eleverna inte upplever sig delaktiga i diskussioner kring studiero eller i arbetet med att ta fram vilka regler som ska gälla. I intervjuerna med lärare, rektorn och elever framkommer att ordningsreglerna revideras årligen och att eleverna skriver under ett dokument där reglerna framgår, men att eleverna inte alltid görs delaktiga i att omarbeta dem. Elevintervjuerna visar att eleverna inte heller tycker att lärare eller personal diskuterar olika förhållningssätt kring studiero tillsammans med dem. Lärare uttrycker att det är lärarens ansvar att förmedla till eleverna vad arbetslagen har kommit överens om när det gäller studiero, samtidigt som vissa lärare berättar att de brukar prata om studiero tillsammans med sina elever. Intervjuer med elever, lärare och elevhälsa visar också att skolan tar reda på hur eleverna upplever studieron på flera sätt, bland annat genom den årliga trygghetsenkäten och genom utvecklingssamtalen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla det skolgemensamma arbetet kring studiero och förstärka elevernas delaktighet i detta.

Skolinspektionens granskning visar att studiero visserligen diskuteras i arbetslagen, men inte mellan dem. Därför saknar lärarna ett gemensamt förhållningssätt kring studiero som går utöver den gemensamma strukturen för hur lektioner inleds och avslutas. Det bidrar till att eleverna upplever både att lärare gör på olika sätt och att det råder olika regler och toleransnivå i olika klassrum, vilket skapar förvirring och

osäkerhet hos eleverna. Eleverna upplever inte att de görs delaktiga i skolans diskussioner kring studiero och vilka regler som ska gälla.

Av 5 kap. 3 § skollagen (2010:800) framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en studiemiljö som präglas av trygghet och studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. I 5 kap. 6-24 §§ skollagen anges förutsättningar för vidtagande av disciplinära åtgärder.

En av Skolinspektionens tidigare tematiska granskningar av studiero visar att ett effektivt arbete med studiero underlättas om rektorn ser till att skolans processer, överenskommelser och rutiner är tydliga för lärarna och att det finns fungerande forum där lärare kan komma överens om gemensamma strategier.⁷ Vidare vill Skolinspektionen, utifrån en kartläggning av vad som kännetecknar ett framgångsrikt arbete med studiero, betona vikten av både en skolgemensam bild av nuläget och en samsyn kring arbets- och förhållningssätt. Frånvaron av en sådan samsyn leder till att arbetet med studiero blir mer avhängigt enskilda lärares förmåga än resultatet av ett sammanhållet arbete och resulterar i stora skillnader mellan olika ämnen och klasser. För ett framgångsrikt arbete med studiero behöver eleverna göras delaktiga både i en analys av nuläget och i att ta fram regler och förhållningssätt. Detta kan till exempel göras genom att elever får diskutera vad studiero är och hur det kan uppnås, vilket bidrar till att skapa en gemensam referensram och gör det lättare för eleverna att ta sitt ansvar för den gemensamma studieron.⁸

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn förstärker Hjärupslundsskolans gemensamma arbete med studiero. Ett sådant arbete bör utgå från en kartläggning av elevernas upplevelser, också av de skillnader som finns mellan olika klassrum, årskurser och lärare. Att bygga vidare på lärarnas arbete i klassrum där eleverna upplever studieron som god kan vara en framkomlig väg. Därutöver behöver rektorn säkerställa att det finns strukturer som möjliggör för lärare att diskutera arbetet med studiero och att utveckla ett gemensamt förhållningssätt och gemensamma strategier. Skolinspektionen vill i sammanhanget särskilt understryka vikten av elevernas löpande delaktighet både i att ta fram ett gemensamt förhållningssätt och i att formulera regler för hur ett sådant förhållningssätt ska respekteras.

⁷ Skolinspektionen (2016) *Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, Stockholm, s 18.

⁸ Skolinspektionen (2020) *Skolors arbete med trygghet och studiero. En tematisk analys utifrån beslut fattade inom ramen för regelbunden kvalitetsgranskning 2018-2019*. Stockholm: Skolinspektionen, s 12, 31.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionens bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i flera delar.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn analyserar lärarnas betygssättning, kan förklara de skillnader som identifierats och även har diskuterat dem tillsammans med lärarna. Däremot visar granskningen att även om rektorn möjliggör för lärarna att kvalitetssäkra betyg och omdömen med varierade metoder, så säkerställs inte att den tid som avsätts verkligen används till kvalitetssäkring. Vidare ser förutsättningarna för kvalitetssäkring olika ut i olika årskurser och ämnen.

Analys och diskussion kring omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorn analyserar eventuella avvikelser i de betyg som lärarna sätter. Både inkommen dokumentation och rektorsintervjun visar att rektorn regelbundet och utifrån ett likvärdighetsperspektiv analyserar lärarnas betygssättning. Till exempel har rektorn noterat att skillnaderna mellan betygen i engelska och elevernas resultat på de nationella proven varierar mellan lärare beroende på hur lång tid lärarna har undervisat den aktuella elevgruppen. Dessa avvikelser har även lyfts till diskussion i ämneslaget. Rektorn följer också upp hur betygen förhåller sig till de nationella proven vid medarbetarsamtalen. Samtidigt framgår det av elevintervjuerna att även om eleverna generellt tycker att betygen är rättvisa så upplever de att vissa lärares betygssättning påverkas av elevernas uppförande, hur bra lärare tycker om en viss elev eller av elevens kön. Exempelvis säger elever att man behöver fjäska för vissa lärare. Lärare och representanter från elevhälsan menar att elevernas beteende visserligen kan påverka betyget, men att detta i så fall handlar om att elever som beter sig illa inte hinner med skolarbetet. Rektorn säger sig i intervjun inte ha kännedom om att elever uppfattar att deras beteende påverkar vissa lärares betygssättning, men berättar att hen har täta kontakter med både elever och vårdnadshavare kring betyg och bedömning och att det finns en grupp elever som brukar framföra synpunkter i frågan. Skolinspektionen vill understryka vikten av att rektorn i sin analys av betygssättningen beaktar elevernas upplevelser i syfte att säkerställa att betygssättningen är rättvisande och likvärdig.

Kvalitetssäkring av omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorn till viss del möjliggör för lärarna att med olika metoder arbeta med kvalitetssäkring för att öka likvärdigheten i omdömen och betyg, men att förutsättningarna ser olika ut i olika ämnen och årskurser. Av intervjuer med lärare framgår att det finns strukturer för samarbete mellan ämneslärarna på skolan, medan lärare i vissa praktiskt-estetiska ämnen involverats i sambedömning med ämneskollegor från andra skolor. Lärare använder sig av gemensamma provbanker och matriser för vilka kunskaper och färdigheter som krävs för ett visst betyg, samt av Skolverkets bedömningsstöd. Det förekommer också att lärare läser elevtexter gemensamt med kollegor. Intervjuer med skolans personal visar att rektorn har avsatt en heldag per termin då lärarna ges tid att diskutera betyg och bedömning. Därutöver har rektorn avsatt tid för sambedömning av de nationella proven i årskurs 9. Av intervjuer med lärare framgår dock att de önskar mer tid till att arbeta med sambedömning i årskurs 7 och 8 och till att diskutera betyg och bedömning löpande under terminen. Intervjuer med rektorn och personal visar visserligen att rektorn har avsatt en timme per vecka som kan ägnas åt kvalitetssäkring av betyg och bedömningar, men att denna tid ofta tas i anspråk av annat, till exempel av att träffa elever som behöver ta igen studier och av möten med vårdnadshavare.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver se till att alla lärare ges tillräckliga förutsättningar för att kvalitetssäkra omdömen och betyg.

Granskningen visar att rektorn till viss del möjliggör för lärarna att med olika metoder arbeta med kvalitetssäkring för att öka likvärdigheten i omdömen och betyg, men att hen inte alltid säkerställer att så sker. Även om rektorn har avsatt tid för kvalitetssäkring, framgår det att lärarna använder sig av denna tid i varierande utsträckning och att lärarna upplever att förutsättningarna för kvalitetssäkring ser olika ut i olika årskurser och ämnen.

Enligt 3 kap. 14 § skollagen ska rektor se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Av läroplanen framgår att lärarna vid betygsättning ska göra en allsidig bedömning av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att så sker samt för att det

övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.⁹

Enligt Skolverkets allmänna råd ska rektorn skapa förutsättningar för att främja lärarnas arbete med rättvis och likvärdiga betyg.¹⁰ Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn säkerställer att alla lärare ges tid och förutsättningar för att arbeta med kvalitetssäkring av betyg. På Hjärupslundsskolan har rektorn redan utvecklat ett arbetssätt kring kvalitetssäkring för vissa årskurser och lärarlag kring bland annat nationella prov genom särskilda studiedagar, vilka berörda lärare upplever som välfungerande. Skolinspektionen rekommenderar att detta arbetssätt utvecklas för att dels omfatta alla lärare, dels omfatta att det löpande under terminerna finns tid till sambedömning. Rektorn behöver också se till att lärarna faktiskt använder sig av den tid som avsatts för kvalitetssäkring av betyg och bedömningar.

På Skolinspektionens vägnar

X Johanna Oskarsson Abraha...

Beslutsfattare
Signerat av: Johanna Oskarsson Abrahamsson

X Ulrika Kolben Waaranperä

Föredragande
Signerat av: Ulrika Kolben Waaranperä

I handläggningen av ärendet har även utredare Anna Johansson och utredare Sandra Andersson medverkat.

⁹ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmen (Lgr 22), 2.2 Kunskaper; 2.7 Bedömning och betyg; 2.8 Rektorns ansvar.

¹⁰ Skolverket (2022) Betyg och prövning. Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om betyg och prövning. Stockholm, s 18.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra lektionsobservationer.
- Två gruppintervjuer med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i omdömen och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den 22 och 23 november 2022. Besöket genomfördes av Sandra Andersson och Anna Johansson. Intervjuerna med rektorn och elevhälsa genomfördes digitalt den 30 november av Ulrika Kolben Waaranperä och Anna Johansson.

Hjärupslundsskolan i Staffanstorps kommun är en 7-9-skola som har 361 elever. Skolan har sex parallella klasser i årskurs 7 och fem parallella klasser i årskurs 8 och 9.